

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. I. Variè à varijs Conscientia describitur potiùs quàm definitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

S. I.

*Variè à variis Conscientia describitur potius ,
quàm definitur.*

f. **V**aria & prorsus admiranda sunt, quæ tum à Sanctis Patribus, tum etiam à Philosophis de Conscientiâ afferuntur: ea tamen sunt, quæ encomia potius dicenda sint, quàm rei plana expositio; vtpotè quibus non adeò præstitutum fuerit Conscientiam definire, quàm ejus præstantiam dignitatemque verbis commendare. Varia quod afferant de re admodum simplici, id quidem non miror ego. Varia enim Conscientiæ cum sint munia, & quidem inter se disparata, diuersis etiam patet contemplantium aspectibus. Et sic contingit vt de re vnâ & simplici, diuersa tamen sint & iudicia & encomia, prout eandem diuersimodè agentem, mirâque varietate vim suam exerentem, variè fuerint contemplati. Iuuat hanc iudiciorum diuersitatem intueri: nam quamuis singuli singula tantùm referant, magisque describant qualis sit Conscientia, quàm quid sit; illud tamen inde referemus commodi, vt cum singula à variis perceperimus sigillatim, generatim etiam intellecturi simus omnia, quæ Conscientiæ demandata sunt munia: sic demum faciliè percepturi, non tantùm qualis, sed & generatim quid sit, & quæ demum rei adeo commendatæ definitio & natura.

*Ex variâ
Conscientia
consideratio-
ne, variè
sunt eiusdem
descriptions.*

2. Ac primò quidem vt à Philosophis exordiar, Epictetus eam *Ex enume-
rantur.* Pædagogum vocat natu grandioribus à Deo datum, singulorum actiones qui & obseruet & dirigat. *Pædago*, inquit, *nos tradidère parentes. qui utique obseruet, num quid lederemur. Deus autem iam viros insitæ Conscientiæ custodiendos tradidit. Quæ quidem custodia & obseruatio nequaquam contemnenda est; quoniam & Deo displiceret, & Conscientiæ nostræ ipsi hostes essemus.* Altiùs exurgit D. Gregorius Nazianzenus, eamque appellat, *Domesticum & verum tribunal*; illi procul dubio simile, quòd quia Regum lateri semper adhæret, sanctioribusque Regni negotiis adhibetur, Senatus & est, & vocatur domesticus, aut priuatus. Magnus Gregorius, ipsam *accusatricem* nominat, & cui soli in hoc tribunali actio

Epictet.
apud Me-
lissam l.
2. ser. 82.

D. Greg.
Naz. de
plaga
grand.
D. Greg.
l. ii. mor.
c. 2.

actio competat criminandi. D. Bernardus eam & testandi jus habere contendit, quinimo & iudicis partem agere, & carnificis, & rei. Alii tabellionem publicum dicunt, cuius tabulis omnimoda fides datur. Alii vermem indigitant, surdo allapsu animæ intima arrodentem. Diuus tamen Paulus, ut ei inuidiam detraxerat, pleno ore triumphum suum eam sibi esse deprædicat. *Gloria nostra hæc est, inquit, testimonium Conscientiæ nostræ.* Quid quòd Psalmista alto sanè encomio, eam velit esse lumen Diuini vultus, & quidem animæ nostræ insitum & inhærens? *Signatum est, inquit, super nos lumen vultus tui.* Quæ verba sic commentatur Augustinus, *Signatum autem dixit in nobis, tamquam denarius signatur regis imagine?* Neque abs re dixero signatam in nobis imaginem Diuini vultus, tamquam sigillum Dei, quo cuncta quæ in hoc Conscientiæ tribunali expediuntur diplomata & decreta, ritè & authenticè obserantur. Meritò itaque ex Nazianzeno, Conscientiam diximus domesticum & priuatum Senatum Dei, utpote cui Diuini sigilli cura, cum amplissimâ potestate est demandata.

D. Bern. I.
de Conf.
par. 2.

2. ad Cor.
I. v. 12.

Pf. 4. v. 7.
Aug. in
cum loc.

*Conscientia
dicitur Mor-
taliū Deus,
& bene.*

3. Minus igitur jam mirabor, Conscientiam Menandro dici Deum. *Mortalibus omnibus Conscientia Deus est,* inquit. Certè non loquitur abs re. Nam senatûs supremi, & verò etiam priuati quòd Regi à latere est, acta & diplomata, meritò Regis nomen præferunt, & à Rege dicuntur emanare, utpote qui tali Senatui, cum sigillo & auctoritatem suam, & verò etiam nomen dignitatis suæ concesserit; atque adeò quæcumque ab istis subsellijs mandata deferuntur, ea dicitur præscripsisse Rex. Ita ut hinc etiam meritò Senatus ille sacer, Rex nominetur, cuius auctoritate insignitur. Ita profus, cum Diuino vultu signatum sigillum Conscientia penes se habeat, sibi à Deo ipso legitimè & cum summâ auctoritate (ut paulatim visuri sumus) consignatum, certè non immeritò Conscientia dicitur mortaliū Deus. Neque Menardi gentilis hominis sententia multum ponderis apud me haberet, nisi eam Lactantius suo calculo in Cicerone comprobasset. *Non minus, inquit, mirabiliter de Deo & de Conscientiâ meminit Tullius: Meminerit Deum se habere testem, id est ut ego arbitror, mentem suam, quâ nihil homini dedit Deus diuinius.*

Tract. 3.

Lactant.
de vero
cultu. c.
24.

1. Imperat
vice Dei.

4. Neque verò, ut quod res est fatear, hæc mihi per exaggerationem aliquam, & ad pompam tantummodo dicta videntur. Cum enim

enim

enim res altiùs & attentius inspicitur, (quodque toto libri hujus decursu manifestum dabo) Conscientia cuius propria, Dei vices agit: vtpotè cujus dictamini & imperio in rebus agendis necessariò quisque sese debeat subdere & accommodare; cùm ipsa sola sit quæ in actibus singularibus exigendis, voluntatem Dei animæ denuntiet: adeo vt ei qui paret, Deo prorsus pareat. Vnde & Conscientiam Theologi humanarum actionum Regulam proximam esse definiunt, quarum, Voluntas Dei Regula sit remota; vtpotè quæ homini, non nisi per Conscientiam, vt regulam proximam, applicatur.

5. Re autem jam peractâ & actione positâ, solius Conscientiæ 2. Iudicis acta. in hac mortali vitâ munus est, eam iudicis instar aut approbare, aut certè iudicio suo condemnare, ad instar Dei. Quod quidem adeò verum est, vt Deus ipse iudicium suum suspendat, sententiâque à Conscientiâ proferendam expectet, vt calculum ei suum porrò adjiciat. Illud enim sciendum est, lites omnes quæ cælum inter hominemque intercedunt, à suo tribunali Numen amandasse; earumque arbitrium & diremptionem, priuato huic Senatui, domestico inquam Tribunali, Conscientiæ commississe.

6. Denique sententiâ pro Deo contra peccatorem latâ, omnis cum offenso Numine reconciliatio irrita est & frustranea, neque vlla à Deo delicti gratia conceditur, quæ prius in hoc tribunali examinata non fuerit, ritè discussa, sigillo Conscientiæ munita, ac sic demum peccatori quasi in manus consignata. Et sic omni ex parte verissimum esse constat, Conscientiam mortalibus Deum esse, cujus vicarias partes tantâ cum auctoritate exequitur. Magna hæc sunt fateor & magnifica Conscientiæ encomia; necdum tamen satis liquet ea quid sit. Istud igitur agamus modò, naturamque tam præclaræ rei penitiùs explicemus. 3. Reconciliat hominẽ cum Deo.